

EL MONTSEC, UN VELL SÍMBOL DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

Fa més de cent anys, concretament el 1876, va néixer a Catalunya un moviment que abastava inquietuds culturals, patriòtiques i esportives: l'excursionisme. En aquest segle i escaig transcorregut des d'aleshores, continuen intactes aquells primers objectius, tot i que la natural evolució que comporta el pas del temps ha originat una ampliació i diversificació creixent dels diversos aspectes de l'excursionisme. Certament, en el seu aspecte esportiu s'assimila a l'alpinisme, però en les altres dues facetes, és quelcom d'únic. L'excursionista, és clar, quan puja dalt d'un cim ho fa empès pel desig d'assolir-lo tot vençant les dificultats, si n'hi ha; però, alhora, s'interessa pel paisatge, la vegetació, els animals i, naturalment, també per la gent que hi viu a l'entorn, l'arquitectura rural, les rondalles de l'antigor, així com pels castells i les ermites que troba tot fent camí.

És ben sabut que els excursionistes, moguts per aquesta dèria, han ajudat a descobrir i salvar per a l'esdevenidor nombrosos monuments, restes antigues i paratges naturals de la nostra terra. I també és ben cone-

gut que homes que han estat trascendentals, com ara mossèn Cinto Verdaguer, Pompeu Fabra, Lluís Marià Vidal, Batista i Roca i el propi president actual de la Generalitat, foren o són personatges vinculats a l'excursionisme.

L'ampli ventall de possibilitats que ofereix la serra del Montsec ha estat des de sempre força aprofitat pel moviment excursionista d'arreu de Catalunya, i molt especialment pels centres excursionistes de les comarques de Ponent, en ésser una de llurs millors escoles; centres com el de Lleida, Balaguer, Tàrraga, Molterusa, Tremp..., entitats que a meitat dels anys 50 varen gaudir d'un prestigi merescut com a principals incentivadors de la cultura.

El Montsec va ser i és recorregut per tots els seus racons, atraient l'atenció dels excursionistes de motxilla per la varietat del seu paisatge, així com pel sorprenent d'alguns dels seus indrets, congosts i barrancs. Les instal·lacions que hi trobem no afavoreixen gaire aquesta pràctica. N'hi ha dos refugis; un és el Santuari del Colobó, situat al vessant sud del Montsec d'Ares, vall d'Àger, a 1090 m. d'altitud, cedit pel bisbat de Lleida i gestionat per la Federació Catalana de Muntanya, amb una capacitat de 24 lliteres, actualment en un estat força deplorable; l'altre refugi el trobem al

Montsec de Rúbies, vessant nord, al Santuari de St. Salvador de la Muntanya de Tremp i tenia una capacitat de 14 places, ara fa quatre anys. Malauradament, avui es troba en un estat semi-ruïnós a causa de les destrosses ocasionades per grups de persones desaprensives.

Fites d'alguns treballs i publicacions excursionistes:

- Roig Font: conca de Meià But. C.E.C. 341-342, 1923.
- Semir i Coll: el Montsec, But. C.E. Barcelona, 1931.
- Cortès, Sirera, Carreté, Gurri: "La serra del Montsec", monogràfic revista "Muntanya" del C.E.C., 1964.
- Vè. Aplec Excursionista dels Països Catalans: Montsec de Rúbies. Setembre 1981, Agrupació Excursionista d'Urgell.
- El Montsec d'Est a Oest: cicle d'excursions, amb una durada de nou caps de setmana, organitzat pel C.E.E., S.A.M. de Tremp, A.E.U. de Tàrraga, C.E.LL., centre excursionista de Lleida. Desembre 1982-Maig 1983.

També cal dir que a l'abril de 1983, el Centre Excursionista de Tarragona, dins del programa d'excursions del comitè català de senders de gran recorregut, va organitzar unes rutes pel Montsec.

L'ESCALADA

Els imponents penya-segats del congost de Terradets, Regina i roca dels Arcs són coneguts a nivell català, estatal i internacional com una de les millors escoles d'escalada amb roca calcària de la península. Moltes de les parets que els componen superen els 500 m. d'altitud, amb una impressionant verticalitat i amb molts de llurs trams força extraplomats. Tot això contribueix al fet que aquests tallats de roca arribin als màxims nivells de dificultat. Tot i que va ser els anys 60 que els centres excursionistes de Barcelona i Lleida hi començaren a treballar fort en l'obertura de vies d'escalada, ara se'n poden comptar per centenars, i el lloc ha esdevingut un dels centres d'escalada a nivell internacional. Cal fer esment de nombrosos treballs d'escalada i publicació de ressenyes de vies a revistes especialitzades com: "Vèrtex", "Desnivell", "Extrem", "Altitude".

L'ESPELEOLOGIA

Degut a la seva acusada formació càrstica, a la serra del Montsec es troben més de 150 cavitats entre coves i avencs, aquests últims anomenats popularment al Montsec "grallers" perquè són utilitzats per diferents espècies de gralles per nidificar-hi. Cal citar que una de les seves

Graller Gran del Corralot

cavitats, el graller Gran del Corralot, acull la sala subterrània més gran de Catalunya; aquesta circumstància, sumada a la importància d'altres de les seves coves, fan d'aquest un indret dels més importants de Catalunya a nivell espeleològic.

A meitat dels 60 i fins els 70, s'endeguen nombroses campanyes espeleològiques, a partir de les quals es localitzen moltes coves i avencs nous, acompanyats de la publicació d'alguns treballs com:

- caverne: Butlletí del G.E.B., del Centre Excursionista de Badalona, Monogràfic del Montsec 1967.
- catàleg espeleològic del Montsec, C.E.C., 1970.
- nou catàleg de l'E.R.C. del C.E.C. renovat i ampliat, 1977.

Algunes publicacions d'interès excursionista:

- plànol de l'editorial "Alpina", "El Montsec", escala 1:40.000, 1982.
- "El Montsec, la muntanya de Ponent". Manel Cortès. Ed. Abadia de Montserrat, 1983.

INTERÈS DE L'ÀREA DEL MONTSEC EN L'EDUCACIÓ AMBIENTAL

En la societat actual destaquen dos conjunts de fets quant a les relacions home-natura. D'una banda, l'home és l'organisme dominant a la biosfera. Imposa la seva influència als altres éssers vius. Ha provocat directament o indirecta l'extinció d'algunes espècies. Ha destruït ecosistemes i n'ha deixat uns altres tan alterats que a les zones més habitades per l'home cal preguntar-se si poden existir-hi els ecosistemes naturals. En totes les activitats humanes hi ha un rerefons d'explotació dels ecosistemes. Però, d'altra banda, l'home també forma part dels ecosistemes, de llurs cicles naturals i de llurs fluxos energètics. Per molt impressionant que sembli l'estructura social i econòmica i la quantitat d'informació acumulada per la civilització actual, l'home està plenament involucrat en els cicles de la biosfera i en depèn. Una mala gestió dels recursos pot modificar, localment o globalment, algun flux o cicle.

Els tècnics, agrònoms i forestals, els urbanistes, els enginyers..., responsables de projectar i planificar, no

han tingut en compte aquest segon conjunt de fets fins fa pocs anys. L'ur desconeixement dels principis ecològics més elementals era ben palès. La natura havia estat considerada tradicionalment com un sistema obert; en el decurs de mil·lennis, l'home consumia una mica d'aliments, una mica d'aigua, tallava algun arbre per construir llars o eines... Els recursos naturals eren "infinitos"; calia, però, localitzar-los i després explotar-los. L'explotació i la interferència amb els cicles naturals varen ser mínimes, mentre la tecnologia i la indústria eren rudimentàries, però des de fa uns 300 anys han deixat de ser-ho, i la població ha augmentat exponencialment. La pressió humana damunt la natura ha estat particularment forta des dels anys 40, i per a l'any 2000 el consum energètic previst de la humanitat, en tots els conceptes, hom suposa que serà de l'ordre de la tercera part de la producció total anual de tots els ecosistemes de la biosfera actual; és a dir, representarà una quantitat respectable, i les interferències que pot provocar un consum tan elevat, mantingut indefinidament a costa dels cicles de la matèria (especialment del carboni), són imprevisibles.

Paral·lelament a aquesta pressió creixent sobre el medi, els ecòlegs han estudiat i aclarit molts conceptes en temes tan importants com les relacions tròfiques entre espècies, els cicles biogeoquímics, la vegetació real i potencial, la diversitat d'espècies i la dinàmica i estabilitat dels ecosistemes, entre altres. L'avenç de l'ecologia com a ciència i les seves troballes, són tan importants com va ser-ho l'establiment de la teoria cel·lular o el més recent descobriment del codi genètic. Paradoxalment, el segle en què s'ha produït la màxima explotació de la biosfera per part de l'home, ha conegut també la plena maduresa de la ciència ecològica, ciència que pot transformar completament les relacions de l'home amb la natura.

L'ecòleg coneix bé el funcionament dels ecosistemes, sap que el món és tancat i finit i que els recursos són limitats, que hi ha ecosistemes molt fràgils i que, si l'home ha de viure en aquesta biosfera, ha d'aprendre a respectar-ne les regles. Però l'ecò-

Nois treballant un itinerari amb l'Escola de Natura de l'Arc de Sant Martí.

leg, ni és un planificador ni és l'encarregat de la gestió dels recursos.

D'altra banda, el públic, i molt especialment els habitants de les ciutats, desconeixen quasi completament les connexions de l'home i la natura, tan ben conegudes per l'ecòleg. L'home urbà, acostumat a veure la natura a través dels vidres de les finestres del seu vehicle, desconeix fins i tot els processos més elementals de la producció agrària i els fluxos d'energia. Per ell, el bosc no es talla. La vida salvatge no és arraconada. No acaba de creure que la pesca, l'agricultura i la ramaderia representin una explotació dels ecosistemes. La informació que rep dels mitjans de comunicació sobre aquests temes és o inadequada o incompleta, o purament anecdòtica.

Tenim, doncs, dos àmbits de treball molt importants en educació ambiental. D'una banda, el del planificador, l'arquitecte, el responsable de la gestió de recursos, l'educador... i m'atreiria a dir que també el polític i el responsable dels mitjans de comunicació. En aquest àmbit hem avançat bastant. D'ençà uns quants anys han estat nombrosos els recursos especialitzats dedicats a aquestes persones, organitzats pels col·legis professionals o per l'administració. Aquests cursos han estat generalment teòrics, perquè no s'ha disposat ni del lloc ni de la infraestructura adient per realitzar treballs pràctics. Podríem destacar, també en l'aspecte pràctic, els cursos impartits per personal dels departaments d'Ecolo-

gia de la Universitat Autònoma de Barcelona, en escoles i cases de la natura, adreçats a llicenciats i tècnics.

Les escoles i cases de natura també han tingut una gran importància en el segon àmbit referit anteriorment, o sigui, el de l'educació del públic en general. Ja són molts els alumnes d'EGB i de BUP que han passat per aquests centres. Són molt importants el treball en plena natura, el seguiment d'itineraris establerts i la convivència entre els alumnes en un medi molt diferent a l'habitual. Si bé el pes específic dels alumnes que han passat per aquests centres encara és petit dins de la gran massa d'alumnat, sembla ser que els coneixements adquirits no es dilueixen, ans el contrari, tenen una influència ben positiva en els companys i familiars dels alumnes. Destaquem la importància de les escoles de la natura del Montseny visitades ja per molts milers d'alumnes, i, en el nostre àmbit provincial, la gran acceptació que han tingut la de Barruera, situada en ple Pirineu, i la Casa d'Apropament a la Natura, situada dins l'àrea que ens ocupa, a Sant Llorenç de Montgai.

Queda per considerar, en aquest segon àmbit, l'apropament a la natura i l'educació ambiental del públic en general. A aquest nivell és ben poca l'experiència que tenim. No hi ha itineraris de natura ni centres adreçats a aquest sector. La gent que cerca informació sobre el medi natural que visita o el lloc on passa les vacances ja és un públic sensible i

respectuós amb la natura. En alguns països funcionen centres d'interpretació de la natura adreçats a aquest sector (per exemple, a l'estat de Quebec, al Canadà). Aquests centres, oberts a tot el públic i situats prop de parcs naturals o reserves integrals, disposen d'itineraris de contingut geològic i biològic molt simple. Els itineraris es poden fer acompanyats de monitors i van adreçats a la millora del comportament humà a la natura. Intenten ser el més "natural" possible. La infraestructura, els ponts, les escales, els indicadors... es fan amb els mateixos materials de l'àrea (fusta i pedres), intentant aprofitar al màxim les possibilitats didàctiques.

L'àrea del Montsec, la considerem especialment indicada per a l'educació ambiental, en tots els àmbits considerats. La circulació es concentra al congost de Terradets, on molts fan una parada obligada. Aquest lloc és el més escaient per a la construcció d'itineraris simples destinats al públic en general. També tenen interès, en aquest aspecte, les rodalies dels embassaments.

Pel que fa a l'educació ambiental destinada als alumnes d'EGB, BUP i FP, total l'àrea que envolta el Montsec és una zona amb moltes possibilitats, en la qual es pot treballar en camps tan diversos com la meteorologia (les centrals hidroelèctriques disposen d'un considerable banc de dades, fàcilment tractable amb ordinador), hidrologia (amb totes les possibilitats que ofereixen els rius i les fonts de l'àrea, com també les dades de cabals dels grans rius que poden facilitar les centrals), geologia (amb itineraris de gran interès, amb observació de tot tipus de plecs i falles), ecologia (amb possibilitats d'estudiar ecosistemes ben diversos, com l'alzinar, la roureda, els prats, les comunitats rupícules) i fotografia (amb les possibilitats que ofereix tant el medi natural, ocells, flors, insectes, panoràmiques..., com els diferents pobles, amb llurs habitatges típics).

Tots aquests aspectes, a més, es veuen afavorits per l'accessibilitat de l'àrea. Aquesta es troba escassament a 40 Km. de Lleida. El Montsec ha configurat el paisatge, cap al nord, de la gent del pla de Lleida i l'Urgell. Els pagesos coneixien bé el seu entorn. Quan la seva ombra enfilava cap al

“queixal” de Montrebei, era l’hora de descansar per beure, i quan es dirigia cap a la Portella de Rúbies (anomenada, per cert, també Portella de Migjorn), sabien que era el moment de plegar de la mitja jornada de treball. Els habitants de la conca probablement feien quelcom de semblant. Creiem que hem de mantenir la mirada dels nostres avis cap al Montsec, mirada de respecte, pensant en la gran escola de natura que pot significar per a tots nosaltres, per als nostres fills i per a tothom que visiti aquells paratges.

BREU RESSENYA DE LES ACTIVITATS D'EDUCACIÓ AMBIENTAL REALITZADES AL MONTSEC DES DE 1982

Agost 1982. Es porta a terme el primer Camp d'estiu d'apropament a la natura, realitzat al poble d'Alçamora, Montsec d'Ares. Es traçaren diversos itineraris i rutes de natura.

Juliol 1983. Es porta a terme el primer curset d'interpretació de la natura per a mestres, dins de l'Escola d'Estiu Joan Miret de Lleida. Realitzat íntegrament a Alçamora, Montsec d'Ares.

Juliol i Agost 1983. Realització del segon camp d'estiu d'apropament a la natura, dut a terme a Alçamora, Montsec d'Ares.

Tardor-Hivern 1983. Es projecten diversos itineraris i rutes de natura. També es treballa en el projecte de creació d'una Escola de Natura; tot això al poble de Llorenç de Montgai, al peu de la serra del Mont-Roig, darrera l'estribació del Montsec cap a la plana de Lleida.

Març 1984. Entra en funcionament la primera Escola de Natura a les terres de Ponent amb el nom de “Casa Escola d'Apropament a la Natura l'Arc de Sant Martí?”. S'hi treballa durant el curs escolar.

Juliol 1984. Es porta a terme al Montsec el segon curset per a mestres dins l'escola d'estiu Joan Miret de Lleida.

Agost 1984. Realització del tercer Camp d'Estiu d'apropament a la natura, situat entre el Mont-Roig i el Montsec.

Agost 1985. Realització del quart Camp d'Estiu d'apropament a la natura.

Agost 1986. Realització del cinquè Camp d'Estiu d'apropament a la natura.

Setembre 1986. Realització d'un curs d'interpretació de natura per a mestres a les primeres jornades pedagògiques de la Noguera.

Tardor-Hivern 1986-87. Durant aquest any es treballen els itineraris a l'escola de natura, amb un ritme creixent de participació.

Setembre 1987. Realització d'un curset d'interpretació de la natura per a mestres a la primera escola d'estiu de la Noguera.

Després del bon camí que han iniciat les activitats més rellevants, podem dir que la tasca duta a terme és força positiva: itineraris, campaments i una Escola de Natura. A tot això caldria afegir les exposicions, les jornades i el material gràfic i audiovisual.

L'augment creixent d'aquest tipus d'activitats és la resposta més clara a un canvi de la pedagogia actual cap a un ensenyament més actiu i entenedor. És fonamental aconseguir la sensibilització dels joves pel que fa a la necessitat de valorar l'entorn natural, al mateix temps que significaria un reflex de la necessitat que hom té de prendre contacte amb la natura.

UNA RUTA ESPECÍFICA PEL MONTSEC

Volem proporcionar a tota la gent de Catalunya una oportunitat per conèixer aquesta serra. És només una petita mostra de les moltes possibilitats que ofereix la zona.

Per tal de realitzar la ruta que tot seguit comentarem és necessari, juntament amb aquestes explicacions, disposar d'algun plànol detallat, per exemple el de l'Alpina. Aquest, a més, té l'avantatge d'assenyalar altres rutes possibles.

MONTSEC D'ARES. DOS DIES. ESTACIÓ D'ÀGER, SANTALÍS, ALÇAMORA, MOROR, CELLERS. ENTRE MAIG I SETEMBRE

Primer dia: estació d'Àger a l'Ametlla del Montsec, 1 h. Fins al serrat de Fontfreda, 3 h. Fins al pic de Santalís, 3 h. Fins a Alçamora, 3 h. Total, 11 h.

Cal que comenceu a caminar a primera hora del matí, a fi d'evitar el sol, ja que el camí fins a la carena puja per la solana. Segur que aquesta ruta us agradarà. El primer dia és el més dur, però no us desanimeu, perquè el segon serà més descansat.

Sortint de l'estació d'Àger, agafeu la carretera en direcció a Àger, i a la primera cruïlla senyalitzada que trobareu trenqueu a la dreta, cap a l'Ametlla del Montsec. Durant aquest recorregut podreu observar en direcció sud el conjunt medieval de La Baronia de Sant Oïsmo, al peu de l'embassament de Camarasa. També tindreu una vista molt bona del vessant sud dels dos Montsecs, el d'Ares i el de Rúbies.

Poble d'Alzina. Montsec d'Ares, vessant nord

Anireu caminant mentre voregeu els camps d'oliveres i d'ametllers, i arribareu a l'Ametlla del Montsec, un petit poblet encara habitat. Aproveiteu per omplir les cantimplores a la font dels Horts.

Sortiu del poblet en direcció nord i agafeu tot seguit un camí que us portarà cap al fons d'un barranc, pel qual anireu pujant a poc a poc, fins arribar als plans de l'Escumó. A mig camí haureu trobat unes bassetes d'aigua provinent d'una font; l'aigua és potable. Dalt hi trobareu una pista forestal recent i al davant tindreu la canal d'Osca. Pujant fins als plans haureu trobat brolles de romaní, timonedes, garrigars i alzines carras-

ques, vegetació aromàtica i punxent típicament mediterrània. Alguns tudons, el gaig i els roquerols potser constituïran els elements faunístics que contemplareu.

Després de descansar una mica, continuareu per dirigir-vos a la canal d'Osca. Una mica cap a la dreta trobareu un petit corriol, encara que també és possible pujar pel mig de la canal, camí que dificulten les pedres de la tartera. Quan arribareu al serrat de Fontfreda, ja haureu fet el més difícil. Us podreu recuperar de l'ascensió i gaudir d'una vista panoràmica excepcional. Des del cim és visible tot el Pallars, amb els Pirineus al fons, i, al costat contrari, la Noguera, amb els contraforts que acompanyen el Montsec, el Montroig, la serra de Sant Mamet i la serra de Montclús.

Un cop al cim agafareu un petit caminó que trobareu a la dreta, a la banda de l'obaga, i que us durà al major nucli de fageda que hi ha al Montsec. És un bosc excepcional, ja que molts dels seus exemplars superen els dos metres de perímetre. També hi ha d'altres espècies d'arbres muntans que acompanyen el faig, com el teix i el til·ler. Els marçivols i el marcòlic són dues de les plantes presents al sotabosc, i l'esquirol i l'esparguer en són els representants faunístics. Per sobre de la fageda, als prats del serrat de Fontfreda, hom hi pot trobar alguns dels pocs punts que resten íntegres de tot el Montsec.

Després d'haver dinat i de descansar una mica, continuareu la ruta cap a ponent, per la carena. Un cop superada una forta costera, passant pel vessant nord trobareu rouredes de roure martinenc molt impressionants. Les primules i l'herba fetgera són les herbes més corrents de llur sotabosc. Continuant per la carena travessareu prats aterratsats per maquinària pesant i repoblats de pins. Són una mostra evident de la destrucció dels sòl i paisatgística propiciada i duta a terme des de l'administració, amb la introducció d'espècies foranes a la zona. El lliri pirinenc i el sudorm, juntament amb els boixos i els matolls de ginebre, formen la vegetació dels prats. En aquesta direcció arribareu al pic de Santalís, el punt més alt del Montsec d'Ares

Vall d'Àger.

Continuant per la carena i baixant per l'altra banda trobareu la pista que passa per Coll d'Ares. Agafeu-la en direcció a l'obaga. A partir d'ara el fort vent de la carena ja no us molestarà, i tota la resta de camí que us queda per fer serà de baixada. A mig descens trobareu el Pla de la Pua, i, una mica més avall, una cabana de fusta. Al seu interior hi ha una tolla excavada a la roca. L'aigua és potable. Seguint avall trobareu una pista més ampla, que va de Sant Esteve a Alçamora; l'agafareu cap a l'esquerra, en direcció a Alçamora. Mentre haureu anat baixant, la vegetació predominant haurà estat composta per les rouredes esclarissades, i, a partir del Pla de la Pua, els alzinars als serrats orientats al sud. Pels voltants del Pla de la Pua, la bruguerola i el bruc són plantes que haureu trobat a les clarianes de composició sorrenca.

Seguint la pista d'Alçamora arribareu al poble, que es troba gairebé deshabitada. Tirareu carrer avall fins arribar a una placeta. Tres cases més avall hi ha l'escola. Trobareu la porta oberta i podreu dormir-hi.

Segon dia: Alçamora a Sant Esteve de la Sarga, 45 min. Fins al barranc de Moror, 3 h. Dinar. Fins a Cellers, 1,30 h.

Durant aquest segon dia de ruta, podreu descansar de l'esgotament del primer dia, ja que el recorregut és

curt i transcorre planejant o baixant, seguint la vall de Sant Esteve de la Sarga.

Per trobar la font d'Alçamora, tot sortint de l'escola heu d'arribar a la placeta. Continueu amunt i trobareu un primer carrer que baixa cap a la dreta. No l'heu d'agafar, sinó que tireu amunt i trobareu un altre carrer a la dreta. Seguint aquest carrer, a uns vint metres, hi ha la font.

Sortint d'Alçamora per la mateixa pista per la qual havíeu arribat el dia anterior, tot passejant arribareu a l'Ermita de la Fabregada, del segle XI. Continuant endavant arribareu a Sant Esteve de la Sarga. A la plaça del poble hi ha una font. Deixareu la pista i agafareu un camí que surt de la part baixa del poble i que va cap al barranc. Travessareu el barranc i l'anireu seguint pel marge dret una estona, per després passar a l'altre marge i continuar avall. Passareu prop de Beniure i trobareu un molí de farina, l'únic que queda dempeus a tota la vall. Continuant barranc avall, veureu, a l'esquerra, Alzina, i més tard Moror. Després de deixar enrera uns camps de conreu trobareu una pista forestal. La vegetació que haureu anat trobant serà fonamentalment mediterrània.

Agafareu la pista abans esmentada, travessant zones repoblades de pins, arribareu a Cellers. Abans d'agafar el tren, segons l'època de l'any i si esteu de sort, podreu veure ànecs, bernats o cabussos, els quals es refugiaven als abundants canyissers de la cua de l'embassament. Al seu voltant, els xops i els salzes formen alguns bosquets de ribera.

De tota manera, si al matí, a Alçamora, no esteu cansats i teniu encara ganes de caminar, podeu escollir una altra ruta, una mica més llarga. En lloc d'anar cap a Sant Esteve, sortireu en direcció contrària, cap al congost de Montrebei. El congost és travessat per un camí molt ben traçat que us durà fins a Corçà. No cal dir que el congost de Montrebei és un lloc impressionant, i ben segur que si escolliu aquesta ruta no us en penedireu. Quan arribeu a Corçà, primer per la pista i després per la carretera, arribareu a Àger. Allí podreu agafar el cotxe de línia o anar a l'estació per agafar el tren.